

EDUSKUNTA
Valtiovarainvaliokunta
Maatalousjaosto

Asia: HE 30/2015 Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 talousarvioksi
Teema: Maatalouden kannattavuus ja talousarvioesityksen 2016 vaikutukset kannattavuuteen

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua vuoden 2016 talousarvioesityksestä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Maatiloilla eletään Euroopan Unioniin jäsenyyssajan pahinta maksuvalmius- ja kannattavuuskriisiä. Vuoden 2014 maataloustulon on ennustettu puolittuvan noin 300 miljoonaan euroon. Vuodelle 2015 maataloustuloa todennäköisesti kerry lainkaan. Ennakkoarvioiden mukaan vuonna 2015 vaikein tilanne on sika- ja viljatiloiilla, joilla yrittäjätulo voi jäädä negatiiviseksi. Myös muilla sektoreilla kannattavuus on erittäin heikko.

Yrittäjätuloa laskevat tuottajahintojen lasku ja kasvintuotannon heikko sato. Tuotantopanosten hinnat eivät ole laskeneet tuottajahintoja vastaavasti, vaan katemarginaali on pienentynyt. Nopeaa parannusta maatilojen kannattavuuteen ei ole markkinatuottojen kautta nähtävissä.

Maataloustuotemarkkinoiden häiriötilaan on monta syytä. Ongelma koskee koko Eurooppaa. Venäjän elintarvikkeiden tuontikielto kerrannaisvaikutuksineen, EU:n säätelyjärjestelmien poistuminen, etenkin maitokiintiöjärjestelmän poistuminen, sekä yleinen ostovoiman heikentyminen ovat johtaneet ylitarjontaan. Maailmanmarkkinatilanteen elpymiseen tai Venäjän tuontikiellon päättymiseen ei ole näköpiirissä nopeaa ratkaisua.

Vuoden 2015 vaikeat sääolosuhteet johtanevat ennätyksellisin suuriin satovahinkoihin. Kevätkylvöjen viivästyminen siirsi sadonkorjuun myöhään syksyyn ja osa sadosta jää korjaamatta. Kasvukauden 2015 sadossa tulee olemaan suuria alueellisia vaihteluja. Vuonna 2016 tämä tulee näkymään etenkin kotieläintilojen kustannuksia lisäävänä. Tilan oma sato ei riitä kotieläinten rehuksi ja rehukustannukset nousevat. Viljojen hintoihin ennakoitaan nousua vuodelle 2016.

Maatalouspolitiikan uudistuksesta aiheutunut tukimaksatusten siirtyminen ja tuen vastikkeellisuuden lisääntyminen syventää tilojen maksuvalmiusongelmia. Ohjelmakauden vaihteeseen liittyvä epävarmuus ja tukijärjestelmien ehtojen muuttaminen on vaikeuttanut maatalousyrittäjien jaksamista. Maksatusaikataulut vakiintunevat vuonna 2016, mutta vuodelle 2015 aikataulujen muutoksesta on aiheutunut vakavia maksuvalmiusongelmia.

Vuoden 2016 talousarvioesitys

Yksi hallituksen kärkihankkeista on biotalous. Painotus biotalouden mahdollisuuksien edistämiseen antaa mahdollisuuden luoda kasvua ja uusia työpaikkoja biotalouteen perustuvissa elinkeinoissa.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta budjettiesitys noudattaa pitkälti hallitusohjelman kirjauksia. MTK on pettynyt, että talousarvioesitykseen sisältyy 3,7 miljoonan leikkaus kansalliseen tukeen (30.20.40). Tuotantosidonnaisia tukia voidaan maksaa EU:n rahoittamana vuonna 2016 noin kaksi miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Tuotantosidonnaisten tukien kokonaisuutta valmisteltaessa sovittiin, että tämä pohjoiselle alueelle kohdentuva alenema kompensoidaan kansallisella tuella. Mahdollisuudet tukiratkaisun tasapainottamiseen heikkenevät, jos kansallisen tuen määrärahaan kohdistuu lisäleikkaus.

Luonnonhaittakorvaukseen (30.20.44) kohdennetaan vuonna 2016 hallitusohjelman mukainen viiden miljoonan euron leikkaus. Leikkaus tulotuesta on erittäin kipeä maatilojen talousnäkömät huomioon ottaen.

Osana biotalouden kärkihankkeita budjettiesityksessä ehdotetaan 14 miljoonan siirtoa maatilatalouden kehittämisrahastoon Makeraan (30.20.61) vuonna 2016. Olemme tyytyväisiä, että maatilatalouden kehittämisrahastoa pääomitetään. Maatalouden heikko kannattavuus on lisännyt lopettavien maatilayritysten määrää ja kiihdyttänyt rakennekehitystä. Viimeisimmän investointitukikierroksen perusteella investointihalukkuus on vähentynyt, koska nykyisellä maatalouden kannattavuudella ei investointeja uskalleta tai pystytä tekemään. Investointitarpeeseen nähden 14 miljoonan siirto on riittämätön ja edellyttää varojen tarkkaa kohdentamista. Makera on myös tärkeä sektorin tutkimusrahoituksen rahoituslähde. Hallitusohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävää tutkimusrahoitusta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoimiin maatilayritysten lomituspalveluihin (33.80.40) esitetään merkittävää leikkausta. Lomitusjärjestelmään kohdennettava 20 miljoonan euron säästötavoite on nähdäksemme saavutettavissa rakennekehityksen kautta. Lomitusjärjestelmän ehtoja pidä tässä yhteydessä heikentää, koska järjestelmä on elintärkeä seitsemän päivää viikossa eläinten hoitotyöhön sidoksissa oleville kotieläinyrittäjille. Heikko kannattavuustilanne lisää työn henkistä kuormittavuutta ja tällöin lomituspalveluiden merkitys korostuu. Lomituspalveluihin esitettävät muutokset heikentävät merkittävästi yrittäjien mahdollisuuksia aidosti irtautua työstä ja rajaavat suuren osan yrittäjistä kokonaan järjestelmän ulkopuolelle.

Hallitusohjelman mukainen panostus tiestön korjausvelan kasvun pysäyttämiseen tukee biotalouden kasvumahdollisuuksia. MTK pitää tärkeänä, että määrärahaa kohdennetaan alemmanasteisen tieverkon korjaukseen

Helsingissä 6.10.2015

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Minna-Mari Kaila
Maatalousjohtaja